

Xướng Ca Vô Loài

Tuấn Anh TRẦN TRỌNG HẢI

Tôi đang xem một DVD ca nhạc, đến mục tâm sự của vị nghệ sĩ lão thành Văn Chung, bất chợt tôi khựng lại khi nghe lời tâm sự của ông. Ông nói là ông rất hãnh diện với nghề xướng ca của ông dù cho người đời có bảo rằng xướng ca vô loài. Ông còn nói thêm rằng xướng ca vô loài chứ không phải "vô loại", và loài tức là loài người, loài vật,... Đến đây, tôi thấy người phỏng vấn vị nghệ sĩ lão thành cũng chính là một MC, nhân vật họ Nguyễn nổi tiếng, người điều khiển chương trình của một chương trình ca nhạc cách đây vài năm. Người MC này đã giải thích một cách cặn kẽ là: Người ta bảo xướng ca vô loài có nghĩa là những người xướng ca không được xếp vào hàng ngũ Sĩ, Nông, Công, Thương.

Vậy đâu là sự thực? Thực ra, điều thắc mắc của tôi cũng chẳng phải là điều đáng nói ở đây. Nhưng điều mà tôi e ngại là những thế hệ con em của chúng ta sau này sẽ không biết và không hiểu chính xác về những câu ca dao tục ngữ của nền văn học Việt Nam. Thí dụ như có người bảo rằng: **Tai vách mạch đứng** chứ không phải **Tai vách mạch rùng**... Tôi cũng phân vân chẳng hiểu có phải đúng như vậy không. Tôi bèn hỏi bạn bè và rất nhiều người khác nhưng mọi người đều mù tịt, chẳng có ai nghe nói là tai vách mạch đứng. Nhưng cũng có một người bảo với tôi rằng, ngày xưa ngày xưa ở miền Bắc Việt Nam, ở một số vùng nhà quê họ có nói như vậy nhưng sau này người ta đã sửa lại thành Tai Vách Mạch Rùng, không còn ai nói là Tai Vách Mạch Đứng nữa. Tôi bèn đến hỏi Thiền sư Ngũ Tĩnh, trước kia thiền sư là bạn nối khố của tôi. Ông bèn bảo tôi:

- Con à, bây giờ con cho phép ta gọi con bằng con vì giờ đây ta đã tu lên đến chức Thiền Sư – Con thấy không, người bạn nối khố của con là Linh Mục **KHÁNH**, ngày xưa con gọi mày tao với ông ta còn bây giờ ta thấy nhà người vẫn thường gọi cha xưng con đầy thôi. Bây giờ con đừng thắc mắc chuyện thị phi làm gì. Nếu người ta chỉ con chó và bảo với con rằng đó là con mèo thì con đừng bao giờ tranh luận với họ cả vì đối với chính bản thân họ, con chó là con mèo.

Thực tình mà nói, trong thâm tâm tôi, tôi cũng chẳng hề phục sự phụ Thiền sư của tôi nhưng ngẫm nghĩ lại, lời ông nói quả thực là đúng. Tuy vậy, tôi vẫn còn ảm ức. Nhưng thôi, đó là chuyện nhỏ của vùng đất Gió Tanh Mưa Máu, chẳng nên dây vào. Còn bây giờ xin nói tiếp về câu chuyện Xướng Ca Vô Loài. Tôi chỉ xin nhắc lại lời giải thích của một ông đồ già mà tôi đã may mắn được nghe ông kể lại.

“Ngày xưa người ta khinh miệt những người xướng ca (gồm những người trong đoàn hát, cô đầu...) vì trong đoàn hát, thông thường cả gia đình cùng đóng kịch chung với nhau trên sân khấu và nhiều khi con đóng vai chồng của mẹ, bố đóng vai khách làng chơi và con gái đóng vai kỹ nữ... Mặc dù kịch tuồng là giả, nhưng hành động thì lại là thật, có liếc mắt đưa tình, có kẻ má tựa đầu, có ôm có ấp... Do đó, điều này làm cho người ta mỗi khi suy nghĩ lại, cảm thấy tổn thương về đạo đức và người ta suy nghĩ xa thêm một chút nữa, ngay như loài vật, có một số con vật còn có bản năng đúng đắn phù hợp với loài người: Không bao giờ ngựa con nhảy đực với ngựa mẹ! Vậy mà con người sao lại có chuyện thực thực, hư hư vô luân phơi bày ra trước mắt thiên hạ như vậy? Do đó, người xưa đã trách cứ những **người xướng ca là vô loài, là loại người không xứng đáng là loài người và cũng không bằng loài vật**: Đúng là bọn vô loài.”

Tuấn Anh TRẦN TRỌNG HẢI

Tam Quốc Chí: La Quán Trung

Tuấn Anh TRẦN TRỌNG HẢI

Năm 1978, Khoảng 100 người chúng tôi, gồm các sĩ quan cấp bậc từ Đại úy đến Trung tá được chuyển từ trại cải tạo Trần Phú về xã Cẩm Nhân thuộc tỉnh Yên Bái Miền Bắc Việt Nam. Một số anh em còn sức khoẻ được trại chỉ định thành lập toán “cưa xẻ”, công việc hàng ngày là lên rừng đốn gỗ, cưa xẻ thành những tấm ván để trại giam đem bán kiếm tiền. Một số anh em khác thì lo việc trồng trọt, chăn nuôi...

Những năm tháng đó tại Miền Bắc thực phẩm rất khan hiếm, do đó cuộc sống của anh em cực kỳ bi thảm trong cơn đói triền miên “cơm” hàng ngày thì 30 kí sắn khô trộn với 1 kí gạo cho mỗi chảo nấu cơm. Riêng

những người thuộc đội chựa xẻ thì được “bồi dưỡng” thêm mỗi người 2 kí sấn tươi để còn có sức “kéo chựa lừa xẻ”.

Trong thời gian ở trại Cẩm Nhân tôi có một kỷ niệm khó quên: Quà “thăm nuôi” từ thân nhân gửi đến cho chúng tôi thông thường là thuốc men và những thực phẩm khô để có thể ăn lâu dài. Riêng Trung tá Hấu Cẩm Pầu, gốc người Nùng thì quà của anh chỉ có một gói giấy vuông vức, mở ra bên trong là 12 cuốn sách bằng chữ Hán in tại Thượng Hải. Tựa đề cuốn sách: “Tam Quốc Chí Diễn Nghĩa” bằng chữ Hán. Tôi hỏi anh

- anh mê đọc sách hơn ăn hả?

Anh chỉ cười mà không trả lời. Anh là người Nùng nên từ nhỏ đã học chữ Hán

Vài hôm sau, nhân ngày Chủ Nhật, anh gọi tôi đến gặp anh. Hai người ngồi trên trống tre. Anh biết rằng tôi cũng biết được một đôi chút về chữ Hán, anh lật những trang sách và giảng giải cho tôi về Tam Quốc Chí. Anh và tôi đều rất thích thú về bài “Tù” của La Quán Trung (tác giả Tam Quốc Chí). Bài Tù này gồm mười câu, thâm gồm triết lý nhân sinh và đúc kết cho tác phẩm Tam Quốc Chí. Bài Tù được đặt ngay trước Chương đầu tiên của Tam Quốc Chí:

*Cồn cồn Trường Giang đông thệ thủy
Lãng hoa diêu tạn anh hùng
Thị phi thành bại chuyển đầu không
Thanh sơn y cựu tại
Kỷ độ tịch dương hồng
Bạch phát ngư tiều giang chữ thượng
Quán khan thu nguyệt xuân phong
Nhất hồ trọc tửu hỷ tương phùng
Cổ kim đa thiếu sự
Đô phó tiếu đàm trung*

*

Bản dịch của Tuấn Anh Trần Trọng Hải

*Nước sông Trường Giang cuộn cuộn chảy về phía đông mà không bao giờ trở lại
Người anh hùng như những làn sóng hoa bị vùi dập khắp nơi nơi
Chuyện thành chuyện bại cuối cùng cũng trở về con số không
Duy chỉ có núi xanh là còn tồn tại
Qua bao nhiêu ánh chiều tà của tháng năm
Những ngư phủ và tiều phu thoát tục sống trên thượng nguồn
Đã trải qua biết bao nhiêu năm tháng
Vời một hồ rượu nhạt nhưng vui cái vui hạnh ngộ
Chuyện cổ chuyện kim chuyện nhiều chuyện ít
Cuối cùng cũng chỉ để góp vui mà thôi*

Bản dịch của Thiên Sư Ngũ Tĩnh Trần Đình Liệu

*Sông dài cuộn cuộn ra khơi
Anh hùng sóng dập cát vùi thiên-thâu
Dở hay thành bại nào đâu
Bê dâu chớp mắt ngoảnh đầu thành mớ
Non xanh còn đó trơ trơ
Tà dương lặn lửa sười hơ ánh hồng
Lão Tiều gặp lại Ngư ông
Bên sông gió mát trăng trong kho trời
Rượu vò lại rót cùng mời
Bên nhau lại kể chuyện thời xa xưa
Kể ra biết mấy cho vừa
Nói cười hỷ hả say sưa quên đời*